



บทที่ 1

บทนำ

ความนำ

"รากฐาน (ของรัฐศาสตร์) คือ ตัวมนุษย์ ข้าพเจ้าไม่เชื่อว่า การกล่าวถึงการเมืองการปกครองของมนุษย์จะมีความหมายใด ๆ ได้ หากปราศจากการกล่าวถึงพฤติกรรมทางการเมืองของมนุษย์ การกระทำ เป้าหมาย แรงผลักดัน ความรู้สึก ความเชื่อ ความผูกพัน และค่านิยมของมนุษย์ มนุษย์เป็นผู้สร้างชาติ สร้างอาณาจักร สร้างประเพณีและสถาบันคิดค้นสัญลักษณ์และระเบียบข้อบังคับ ก่อสงคราม ปฏิวัติ และสร้างสันติภาพ รัฐศาสตร์คือการศึกษาว่า ทำไมมนุษย์จึงคิดสร้างการปกครองของมนุษย์ขึ้นมา มนุษย์ตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกนโยบาย สาธารณะกันอย่างไร และทำไมจึงตัดสินใจเช่นนั้น การเมืองคือสภาพการณ์และผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์"¹

แปลจากข้อความต่อไปนี้

The root is man. I don't think it is possible to say anything meaningful about the governance of man without talking about the political behavior of man, his acts, goals, drives, feeling, beliefs, commitments, and values. Man has built nations and empires, created customs and institutions, invented symbols and constitutions, made wars, revolutions, and peace. Politics is the study of why man finds it necessary or desirable to build government, of how he adapts government to his changing needs or demands, of how and why he decides on public policies. Politics is concerned with the conditions and consequences of human action.

1

Heinz Eulau, The Behavioral Persuasion in Politics

(New York : Random House, 1963), p. 3.

ใน เมื่อสิ่งที่ เป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในทางรัฐศาสตร์ ก็คือตัวมนุษย์ เราจึง ต้องให้ความสนใจในเรื่องของมนุษย์มากกว่าสิ่งใด ๆ และที่สำคัญคือ เราจำเป็นต้อง อยู่ร่วมกับเพื่อนมนุษย์โดยหลีกเลี่ยงไม่ได้ ฉะนั้น รากฐานที่สำคัญทั้งปวงของการศึกษา ทางรัฐศาสตร์จึงอยู่ที่ตัวมนุษย์² การอธิบาย เรื่องที่เกี่ยวกับมนุษย์ที่สำคัญ ๆ มี 2 มิติคือ

1. มิติที่เกี่ยวกับจิตหรือความคิดของมนุษย์ (human mind)
2. มิติที่เกี่ยวกับการกระทำของมนุษย์ (human action)

การศึกษาจิตหรือความคิดของมนุษย์โดยตรง เป็นสิ่งที่กระทำได้ยากมาก เพราะ เราไม่มีหลักฐานโดยตรงที่เกี่ยวกับจิตหรือความคิดของมนุษย์ เนื่องจากจิตหรือความคิด เป็นสิ่งที่เราไม่สามารถสังเกต (observe) ได้โดยตรง สิ่งที่จะทำได้เป็นเพียง การสังเกตจิตหรือความคิดที่ผ่านออกมาในรูปของการกระทำ หรือการแสดงออก เช่น การพูด การเขียน การกระทำต่าง ๆ เป็นต้น นั้นหมายความว่า เราศึกษาการกระทำ เหล่านี้เพื่ออธิบายความคิดของผู้กระทำ การศึกษาเช่นนี้ เท่ากับว่า ผู้ศึกษามีสมมติฐานโดย ปริยายว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับจิตหรือความคิดในเชิงความหมาย เพราะ ความคิดของผู้กระทำ เป็นตัวให้ความหมายแก่การกระทำของตน ซึ่งหมายความว่า ความคิดของผู้กระทำจะสอดแทรก เข้ามาในการกระทำของเขาโดยปริยาย เพราะฉะนั้น การศึกษาการกระทำของมนุษย์จึงสามารถทำให้เราเข้าใจความคิดหรือจิตของมนุษย์ได้³

แต่ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดและการกระทำในกรณีของความ สัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ (attitude) และพฤติกรรม (behavior) นั้น ในการ ศึกษาดัง เดิมมีข้อสันนิษฐานว่าทัศนคติของบุคคลมีความ เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เขาแสดงออก

² พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, รัฐศาสตร์ พัฒนาการและแนวทางการศึกษา (กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2524), หน้า 24.

³ กนก วงศ์ตระหง่าน, "การศึกษาประวัติศาสตร์กับการเปลี่ยนแปลงของ ประเทศไทยในทัศนะทางรัฐศาสตร์". เอกสารประกอบการสอนวิชาการวิจัยทางรัฐศาสตร์ ภาคทฤษฎี, หน้า 1. (อัครสำเนา)

แต่ข้อสันนิษฐานนี้ได้รับการพิสูจน์ว่าไม่เป็นจริงเสมอไป⁴ ตัวอย่างเช่น การศึกษาของ Recharad La Peire ในเรื่องอคติที่มีต่อเชื้อชาติ โดยศึกษาจากกลุ่มสมรสชาวจีนซึ่งเดินทางไปที่สหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1930 เขาพบว่า จากภัตตาคาร โรงแรม และสถานบริการอื่น ๆ รวม 251 แห่ง มีเพียงแห่งเดียวที่ปฏิเสธการให้บริการแก่กลุ่มสมรสชาวจีนเหล่านั้น หลังจากนั้น 6 เดือน La Peire ได้ส่งจดหมายไปยังสถานที่ซึ่งกลุ่มสมรสไปพักและให้บริการ โดยใช้คำถามเดียวกันว่า "ท่านจะรับสมาชิกเชื้อชาติจีนในฐานะแขกในสถานบริการของท่านหรือไม่?" มีผู้ส่งคำตอบกลับมา 128 แห่ง ในจำนวนร้อยละ 90 ตอบว่า "ไม่"⁵ เราพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมเป็นความสัมพันธ์ที่อ่อน และบางครั้งทัศนคติและพฤติกรรมมีลักษณะที่ไม่สอดคล้องกันโดยมีความสัมพันธ์ในเชิงลบ ตัวอย่างเช่น การศึกษาของ Doob ในปี 1974 ซึ่งเขาถือว่า บุคคลเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมที่สนองตอบต่อทัศนคตินั้น แต่จากการศึกษาเขาพบว่า คน 2 คน เรียนรู้ที่จะมีทัศนคติเหมือนกันต่อสิ่งเร้าแบบเดียวกัน แต่จะแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่ต่างกัน⁶ จึงอาจกล่าวได้ว่า ทัศนคติแบบเดียวกันอาจแสดงออกด้วยการกระทำที่ต่างกัน Festinger ได้สรุปไว้ว่า

สิ่งที่ข้าพเจ้าอยากเน้น ก็คือ เราได้เพิกเฉย และไม่เอาใจใส่ต่อปัญหาที่สำคัญที่สุด... เราอาจสันนิษฐานง่าย ๆ ว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมที่ตามมาอย่างแน่นนอน และถ้าความสัมพันธ์นี้เป็นสิ่งที่แน่ชัดทำไมเราต้องเอาชนะเทคนิคอันยุ่งยากในการสังเกตมัน แต่จากการศึกษาที่เกี่ยวข้องบางอย่างได้แสดงให้เห็นอย่างแน่นนอนว่า ความสัมพันธ์ที่ชัดเจนนี้บาง

⁴ Thomas D. Beisecker and Donn W. Parson, The Process of Social Influence (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, Inc., 1972), p. 373.

⁵ Icek Ajzen and Martin Fishbein, Understanding Attitudes and Predictiong Social Behavior (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, Inc., 1980), p. 18.

⁶ Philip G. Zimbardo, Ebbe B. Ebbesen and Christina Maslach, Influencing Attitudes and Changing Behavior (London : Addison-Wesley Publishing Company, 1977), p. 50.

ที่อาจจะไม่มีอยู่และแน่นอนอาจมีความสัมพันธ์ไม่แจ่มชัดคงอยู่ ปัญหาที่ต้องการการ
สังเกตร่วมกัน⁷

จากการศึกษาเชิงประจักษ์ดังกล่าวข้างต้น ให้ข้อสังเกตเบื้องต้นแก่เราว่า
พฤติกรรมมีความสัมพันธ์อย่างอ่อนกับทัศนคติ ดังนั้น ทัศนคติจึงไม่ได้เป็นปัจจัยตัวเดียว
ที่กำหนดพฤติกรรม แต่ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เป็นปัจจัยกำหนดพฤติกรรมด้วย ดังนั้นในการ
ทำความเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์จึงต้องศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีส่วนในการกำหนดพฤติกรรม

โดยสรุป จากแนวความคิดที่ว่า มนุษย์เป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการศึกษา
ทางรัฐศาสตร์นี้ ใค้่นำไปสู่ความสนใจที่จะศึกษาริบายและทำนายพฤติกรรมของมนุษย์
ในระบบการเมือง และพฤติกรรมที่สำคัญของมนุษย์ในระบบการเมืองสมัยใหม่ทุกระบบ
การเมืองซึ่งจะขาดไม่ได้ก็คือ กิจกรรมการเลือกตั้งจากความสำคัญของกิจกรรมการ
เลือกตั้งซึ่งเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในทุกระบบการเมืองสมัยใหม่นี้เอง ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะ
ศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยมุ่งที่จะอธิบายและทำนายพฤติกรรมการ
ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยเน้นการศึกษาเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ
และพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งว่ามีสหสัมพันธ์กันหรือไม่ และมีปัจจัยอะไรที่
สามารถอธิบายหรือ เป็นปัจจัยกำหนดพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้บ้าง

สภาพปัญหา

การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมที่สำคัญในกระบวนการทางการเมือง และเป็น
กิจกรรมที่มีอยู่ในแทบทุกประเทศ ไม่ว่าประเทศนั้นจะปกครองด้วยระบอบใดหรือลัทธิ
การเมืองใดต่างจัดให้มีการเลือกตั้งแทบทั้งสิ้น ไม่ว่าจะ เป็นการเลือกตั้งที่โหนหรือแบบใด
จุดร่วมสำคัญของการเมืองนั้นได้แก่ การระดมความคิดเห็นเพื่อสร้างความชอบธรรมในการ

7

Gerald Miller, "A Crucial Problem in Attitude Research,"
in The Process of Social Attitude, ed. Thomas D. Beisecker and Donn W.
Parson (London : Addison-Wesley Publishing Company, 1977), p. 422.

ปกครอง⁸ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในระบอบการปกครองประชาธิปไตย ซึ่งใช้ประชาชน เป็นที่มาของอำนาจอันชอบธรรม โดยถือว่าอำนาจในการปกครองมีอยู่กับประชาชนโดย ธรรมชาติและประชาชนได้ตกลงใจร่วมกันที่จะมอบอำนาจนี้ให้แก่ตัวแทนของตนเพื่อทำการ บริหารประเทศให้ตรงตามเจตนารมณ์ของประชาชน⁹ ดังนั้นการเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการ ที่สำคัญยิ่งในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย การเลือกตั้งไม่เพียงแต่จะเป็น กระบวนการที่ให้ประชาชนเลือกผู้ปกครองเท่านั้น แต่ยังเป็นกระบวนการสร้างความชอบ ธรรมให้ผู้ปกครองด้วย การเลือกตั้งเป็นวิธีทางหนึ่งซึ่งเชื่อมโยงทัศนคติของประชาชนและ นโยบายของรัฐบาล ให้แนวทางสันติในการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และแก้ไขความ ขัดแย้งของกลุ่มทางสังคมโดยสันติวิธี¹⁰

ด้วยความสำคัญดังกล่าว ทำให้การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่เกือบ จะขาดไม่ได้สำหรับการเมืองในสมัยใหม่ทุกระบบ ความพยายามที่จะทำความเข้าใจแบบ แขนของพฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จึงเป็นสิ่งที่นักรัฐศาสตร์ โดยเฉพาะใน ประเทศตะวันตกให้ความสนใจศึกษาพฤติกรรมดังกล่าวนี้มาร่วมถึงศตวรรษ

สำหรับในประเทศไทยนั้น ความสนใจพฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ของคนไทยได้เกิดขึ้นหลังจากที่มีนักสังคมศาสตร์ที่สนใจด้านพฤติกรรมศาสตร์สำเร็จการ ศึกษาจากต่างประเทศมากขึ้นในช่วงระยะเวลาไม่นานมานี้ แต่การศึกษาพฤติกรรมการณ์ ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทยที่เป็นระบบและเน้นคุณภาพอย่างพิถีพิถันยังมีอยู่ไม่มาก

⁸ สุจิต บุญบงการ และ พรศักดิ์ พ่องแผ้ว, พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527), หน้า 1-2.

⁹ กนก วงศ์ตระหง่าน, การเมืองในระบอบประชาธิปไตยไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527), หน้า 239.

¹⁰ Richard G. Neimi and Herbert F. Weisberg, Controversies in Voting Behavior (Washington D.C. : A Division of Congressional Quarterly Inc., 1984), p. 3.

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

และการศึกษาพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเท่าที่ผ่านมามีแนวโน้มให้ความสนใจในกลุ่มประชากรโดยทั่วไป สำหรับการศึกษาในกลุ่มปัญญาชนนั้นยังมีไม่มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญญาชนที่เป็นนักศึกษา ทั้ง ๆ ที่กลุ่มปัญญาชนเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีบทบาทและอิทธิพลทางการเมืองสูง มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองและมีโอกาสเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากกว่ากลุ่มคนกลุ่มอื่นในสังคม ซึ่งข้อเรียกร้องและความต้องการของคนกลุ่มนี้ยังอาจนำไปสู่การจัดทำเป็นนโยบายของรัฐในอนาคต ดังนั้น การศึกษาพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของกลุ่มปัญญาชนนี้ จึงน่าจะเป็นการศึกษาที่อาจให้ผลซึ่งอาจนำไปใช้ เป็นดัชนีในการทำนายแนวโน้มของการเมืองไทยในอนาคตได้

การศึกษาเฉพาะกรณีเกี่ยวกับกลุ่มปัญญาชน ซึ่งเป็นนักศึกษานั้น มีเพียงเรื่องเดียวคือ "การสำรวจความคิดเห็น เกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 11 ของอาจารย์และนักศึกษาในวิทยาลัยครุนครปฐม"¹¹ และการศึกษาเกี่ยวกับนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เอกชนนั้นยังไม่มีผู้ใดทำไว้เลย ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจศึกษากลุ่มตัวอย่าง โดยทำการศึกษานิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและนักศึกษามหาวิทยาลัยสุรกิจบัณฑิตย์ ใน การศึกษาระบบหรือหน่วยในการวิเคราะห์ (unit of analysis) ที่มีลักษณะคล้ายกันนั้น มีสมมุติฐาน เบื้องต้นว่า ระบบหรือหน่วยที่จะ เปรียบ เทียบกันนั้นมีลักษณะคล้ายกันมากนั้นหมายความว่า เนื่องจากตัวแปรในระดับระบบทั้งสองที่ เปรียบ เทียบกันนั้นมีคุณสมบัติคล้ายกัน ดังนั้น ผลที่เกิดจากตัวแปรนั้น ๆ ย่อมจะมีลักษณะที่คล้ายกันด้วย¹² และภายใต้โครงสร้างการ เปรียบ เทียบระบบที่คล้ายกันมากเป็นวิธีการ เปรียบ เทียบที่คาดว่า ถ้าผู้ศึกษาสามารถค้น พบความแตกต่างที่สำคัญของระบบที่คล้ายกัน ผู้ศึกษาจะสามารถนำคุณสมบัติของความแตก

¹¹ คณาจารย์วิทยาลัยครุนครปฐม, การสำรวจความคิดเห็น เกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ 11 ของคณาจารย์และนักศึกษาในวิทยาลัยครุนครปฐม (วิทยาลัยครุนครปฐม, 2518)

¹² กนก วงศ์ตระหง่าน, "การศึกษาเปรียบเทียบ : ข้อสังเกตบางประการทาง Methodology." เอกสารประกอบการสอนวิชาการวิจัยทางรัฐศาสตร์ภาคฤดูร้อน, หน้า 2. (อัครสำเนาะ)

ต่างที่พบนั้นมาอธิบายความแตกต่างของสองระบบที่ผู้ศึกษาดังกล่าวจะอธิบายได้¹³ ในกรณีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของนิสิตและนักศึกษามหาวิทยาลัยนั้น หน่วยในการวิเคราะห์ทั้งสองหน่วยนั้น มีคุณสมบัติที่คล้ายกัน คือ เป็นนิสิตนักศึกษาซึ่งถือว่า นักศึกษาเป็นกลุ่มของปัญญาชน เป็นชนชั้นนำอย่างน้อยที่สุดในทางปัญญา และเป็นชนชั้นนำที่รวมตัวกันเป็นกลุ่ม เป็นก้อน สำหรับกลุ่มนิสิตนักศึกษานั้น เป็นกลุ่มที่มีปัจจัยที่เอื้ออำนวยไปทางการเมืองแตกต่างจากคนทั่วไปหลายประการ ประการแรกก็คือ ความเป็นหนุ่มสาว มีทั้งร่างกายและแรงใจในอันที่จะประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ประการที่สอง เป็นผู้มีการศึกษาและอยู่ในฐานะที่จะได้รับข่าวสารและความรอบรู้ทางด้านเทคนิคและปัญหาที่ใหม่และทันสมัยอยู่เสมอ และการศึกษานี้เองที่จะทำให้บุคคลมีความรู้เรื่องการเมืองดีขึ้น และมีความเชื่อมั่นสูงในบทบาททางการเมืองของตน¹⁴ ประการที่สามคือ บุคคลเหล่านี้ย่อมรวมกันเป็นกลุ่มก้อนที่ถาวรมีกฎเกณฑ์ของกลุ่มซึ่งเป็นที่เข้าใจกันและใช้บังคับได้ บุคคลภาษาเดียวกันและมีวัยใกล้เคียงกัน สามารถมีความเข้าอกเข้าใจในทัศนะและความรู้สึกของกันและกันได้ มีการจัดองค์กรที่เป็นปึกแผ่นเหนียวแน่น ประการที่สี่ คือนิสิตนักศึกษาไทยมีฐานะทางสังคมค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับมวลชนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งยังคงเป็นชาวไร่ชาวนาจากความแตกต่างดังกล่าวข้างต้น ทำให้นักศึกษาเป็นบุคคลกลุ่มน้อยที่มีโอกาสเข้าไปมีบทบาททางการเมืองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม¹⁵ มีความรู้เรื่องการเมืองดี มีความเชื่อมั่นในบทบาททางการเมืองของตนสูง มีโอกาสได้รับข่าวสารการเมืองอย่างสะดวก ทำให้นักศึกษามีความพร้อมที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกรูปแบบ ดังนั้น การศึกษา

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

¹⁴ Gabriel A. Almond and Sidney Verba, The Civic Culture : Political Attitudes and Democracy in Five Nations (Boston : Little Brown, 1965), p. 3.

¹⁵ กมล สมวิเชียร, ประชาธิปไตยกับสังคมไทย (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2516), หน้า 85-86.

ทัศนคติและพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งของนักศึกษาจึงไม่เพียงแต่จะเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เพราะความได้เปรียบของนักศึกษาข้างต้นแล้ว แต่ยังเป็นเพราะว่า เมื่อนักศึกษาเหล่านี้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ขึ้น เขาจะอยู่ในสภาพของชนชั้นนำ (elite) ของประเทศซึ่งทัศนคติและพฤติกรรมของชนชั้นนำนั้นมีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาประเทศ

กลุ่มตัวอย่างทั้งสองนอกจากจะมีคุณสมบัติที่เหมือนกันของข้อได้เปรียบทั้งหมดของนักศึกษานี้กล่าวถึงในข้างต้นแล้ว นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ยังมีความแตกต่างกันบางประการคือ นิสิตจุฬาลงกรณ์เป็นนิสิตที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยของรัฐซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายที่เรียกว่า พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2522 ซึ่งมีผู้บริหารและคณาจารย์ที่เป็นข้าราชการประจำ มีรายได้และทรัพย์สินจากงบประมาณแผ่นดินและผลประโยชน์และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยตลอดจนจากทรัพย์สินที่มีผู้ให้แก่มหาวิทยาลัย ในขณะที่นักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์เป็นนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยเอกชนซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายที่เรียกว่า พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522 ซึ่งมีผู้บริหารและคณาจารย์เป็นบุคคลธรรมดา มีรายได้และทรัพย์สินจากผลประโยชน์และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยและทรัพย์สินจากผู้รับใบอนุญาตให้ตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

นอกจากความแตกต่างดังกล่าวข้างต้น ยังมีประเด็นของความแตกต่างที่ควรให้ความสนใจก็คือ การที่นักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ซึ่งเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชน มีคุณสมบัติอีกประการหนึ่งที่นักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐไม่มีก็คือ การได้รับการศึกษาอบรมจากคณาจารย์และสถาบันซึ่งมีเอกชนเป็นผู้จัดการศึกษา ทำให้คณาจารย์มีอิสระอย่างกว้างขวางทางวิชาการ รัฐไม่ได้เข้าแทรกแซงการจัดการภายใน อันทำให้รัฐไม่อาจเข้าควบคุมระบบการศึกษาหรือขัดขวางความเป็นอิสระทางวิชาการของอาจารย์ได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้นักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนมีคุณลักษณะที่แตกต่างจากมหาวิทยาลัยของรัฐ นอกจากประเด็นที่การศึกษาพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนยังไม่มีผู้ใดทำไว้แล้ว ข้อแตกต่างข้างต้นยังทำให้การวิจัยที่น่าสนใจในข้อที่ว่าอาจแสดงนัยสำคัญของความแตกต่างบางประการซึ่งอาจนำไปอธิบายความแตกต่างที่อาจค้นพบได้จากการศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรม

ทัศนคติและพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งของนักศึกษาจึงไม่เพียงแต่จะเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เพราะความได้เปรียบของนักศึกษาข้างต้นแล้ว แต่ยังเป็นเพราะว่า เมื่อนักศึกษาเหล่านี้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ขึ้น เขาจะอยู่ในสภาพของชนชั้นนำ (elite) ของประเทศซึ่งทัศนคติและพฤติกรรมของชนชั้นนำนั้นมีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาประเทศ

กลุ่มตัวอย่างทั้งสองนอกจากจะมีคุณสมบัติที่เหมือนกันของข้อได้เปรียบทั้งหมดของนักศึกษานี้กล่าวถึงในข้างต้นแล้ว นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ยังมีความแตกต่างกันบางประการคือ นิสิตจุฬาลงกรณ์เป็นนิสิตที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยของรัฐซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายที่เรียกว่า พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2522 ซึ่งมีผู้บริหารและคณาจารย์ซึ่งเป็นข้าราชการประจำ มีรายได้และทรัพย์สินจากงบประมาณแผ่นดินและผลประโยชน์และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยตลอดจนจากทรัพย์สินที่มีผู้ให้แก่มหาวิทยาลัย ในขณะที่นักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์เป็นนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยเอกชนซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายที่เรียกว่า พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522 ซึ่งมีผู้บริหารและคณาจารย์เป็นบุคคลธรรมดา มีรายได้และทรัพย์สินจากผลประโยชน์และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยและทรัพย์สินจากผู้รับใบอนุญาตให้ตั้งสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

นอกจากความแตกต่างดังกล่าวข้างต้น ยังมีประเด็นของความแตกต่างที่ควรให้ความสนใจก็คือ การที่นักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ซึ่งเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชน มีคุณสมบัติอีกประการหนึ่งที่นักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐไม่มีก็คือ การได้รับการศึกษาอบรมจากคณาจารย์และสถาบันซึ่งมีเอกชนเป็นผู้จัดการศึกษา ทำให้คณาจารย์มีอิสระอย่างกว้างขวางทางวิชาการ รัฐไม่ได้เข้าแทรกแซงการจัดการภายใน อันทำให้รัฐไม่อาจเข้าควบคุมระบบการศึกษาหรือขัดขวางความเป็นอิสระทางวิชาการของอาจารย์ได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้นักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนมีคุณลักษณะที่แตกต่างจากมหาวิทยาลัยของรัฐ นอกจากประเด็นที่การศึกษาพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชนยังไม่มีผู้ใดทำไว้แล้ว ข้อแตกต่างข้างต้นยังทำให้การวิจัยที่น่าสนใจในข้อที่ว่าอาจแสดงนัยสำคัญของความแตกต่างบางประการซึ่งอาจนำไปอธิบายความแตกต่างที่อาจค้นพบได้จากการศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรม

ศึกษาโดยมุ่งศึกษาในแง่ทัศนคติที่มีต่อสถาบันและบุคคล * เช่น ทัศนคติที่มีต่อการเมือง, รัฐบาลและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จากการศึกษาดังกล่าว พบว่า ทัศนคติที่มีต่อสถาบันและบุคคลมีความสัมพันธ์ค่อนข้างอ่อนกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จากผลการศึกษาวิจัยดังกล่าวทำให้เกิดข้อสงสัยที่ว่าทัศนคติไม่ได้มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดและแจ่มชัด

*
โปรดดูรายละเอียดในการศึกษากรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ เสริม ปุณณะพิธานนท์ และเน่งน้อย นະมาตร์, การวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติและความรู้ความเข้าใจทางการเมืองและพฤติกรรมในการลงคะแนน (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2520) : นรินทร์ พานิชกิจ, "การเลือกตั้งกับสภาพสังคมไทยปัจจุบัน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2515) : สุรพล สายพันธ์, "การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองของประชาชนในกรุงเทพมหานคร : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการและผู้ว่ากรมและสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2519) : วรสิทธิ์ ไรจนพานิช, "การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผลสะท้อนที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2516) : คณาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, "การศึกษา ความสนใจ ความรู้พื้นฐานทางการเมืองและเหตุผลในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดมหาสารคาม" (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม 2518) : เสริมศักดิ์ พงษ์พานิช, "การสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคการเมืองในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2519) : คณาจารย์วิทยาลัยครูนครปฐม, "การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ 11 ของอาจารย์และนักศึกษาในวิทยาลัยครูนครปฐม" (วิทยาลัยครูนครปฐม 2518) : พิชัย อยู่คง, "พฤติกรรมการณ์เลือกตั้งของประชาชนในเขตเลือกตั้ง 2 จังหวัดลพบุรี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2520) : สมเกียรติ ส่องสัมพันธ์,

กับพฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งทำให้เกิดข้อสงสัยต่อไปว่า ทศนคติไม่ได้เป็น ปัจจัยหลักในการกำหนดพฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ยังมีปัจจัยอื่นที่เป็นตัวกำหนด พฤติกรรมดังกล่าว และจากการศึกษาวิจัยพฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย เท่าที่ผ่านมา ยังไม่มีผู้ใดให้ความสนใจต่อปัจจัยอื่น ๆ นอกเหนือจากปัจจัยที่กล่าวถึงข้าง ต้นเลย

ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจต่อความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ และพฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยเสนอโครงการวิจัยแบบสำรวจ (survey research) เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั่วไป 27 กรกฎาคม 2529 ของนักศึกษามหาวิทยาลัย" เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั่วไป 27 กรกฎาคม 2529 และทำความเข้าใจตลอดจนศึกษาพฤติกรรมดังกล่าวอย่างเป็นระบบ โดยใช้ทฤษฎีการกระทำที่มีเหตุผล (theory of reasoned action) ของ Ajzen และ Fishbein เป็นกรอบแนวความคิดในการอธิบาย ซึ่งตามทฤษฎีนี้เห็นว่า ความตั้งใจ (intention) ที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมนั้น เป็นปัจจัยที่ใกล้เคียงมากที่สุดของการแสดงออกของบุคคล แต่จากหลักการดังกล่าวไม่สามารถ

(ต่อ)

"ทัศนคติของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 4 เมษายน 2519 : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอภอกบดินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2512) ; ธาริณี ภาวะสิทธิการ, "ระบบการเลือกตั้งและผลสะท้อนต่อพรรคการเมืองในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2516) : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, รายงานผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 (กระทรวงมหาดไทย 2523) พรรคศักดิ์ ม่องแก้ว, ข่าวสารการเมืองของคนไทย (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์ 2526), บทที่ 4 และ 5 : สุจิต บุญขงการ และ พรรคศักดิ์ ม่องแก้ว, พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย : ศึกษาจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2522 (กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522), ฯลฯ .

ทำให้เราเข้าใจพฤติกรรมได้ ดังนั้นเราจะต้องสามารถระบุได้ว่าปัจจัยอะไรบ้างที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจของมนุษย์ สำหรับทฤษฎีนี้ให้ความสนใจต่อปัจจัยด้าน เศรษฐกิจและสังคม คุณลักษณะทางบุคลิกภาพและทัศนคติที่มีต่อเป้าหมายกว้าง ซึ่งเป็นเพียงตัวแปรภายนอก (external variables) ของพฤติกรรมซึ่งไม่ได้มีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรม

โดยสรุป จากความสำคัญของพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งซึ่งเป็นกิจกรรมขาดไม่ได้ในระบบการเมืองสมัยใหม่ทุกระบบ ทำให้นักรัฐศาสตร์พยายามศึกษาเพื่ออธิบายพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างมีระบบ ซึ่งแนวความคิดในการอธิบายพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของนักวิชาการตะวันตกนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 3 แนวทางคือ ปัจจัยส่วนบุคคลที่เน้นฐานะ เศรษฐกิจและสังคมของบุคคล, อิทธิพลของความสัมพันธ์เชิงเหตุผลซึ่งเน้นความรู้สึกลงการ เมือง และปัจจัยเชิงสถานการณ์ของระบบ ซึ่งนักวิชาการไทยได้นำแนวความคิดเหล่านั้นมาใช้ศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย โดยเน้นปัจจัยในแง่ฐานะ เศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยด้านความรู้สึกลงการ เมือง จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยดังกล่าวไม่อาจอธิบายพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้อย่างสมเหตุสมผล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัจจัยความรู้สึกลงการ เมืองซึ่งเน้นทัศนคติทางการเมืองเป็นสิ่งสำคัญ จากผลการวิจัยการเลือกตั้งในไทยเท่าที่ผ่านมาพบว่า ทัศนคติที่มีต่อสถาบันทางการเมืองและบุคคลมีความสัมพันธ์เพียงเล็กน้อยกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จึงทำให้ผู้วิจัยมีข้อสงสัยที่ว่า ทัศนคติอาจไม่ได้เป็นปัจจัยกำหนดพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ดังนั้น ในการศึกษาเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั่วไป 27 กรกฎาคม 2529 ของนิสิตศึกษามหาวิทยาลัย" ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจต่อตัวแปร "ความตั้งใจ" ในการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งคาดว่าจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามแนวความคิดทางทฤษฎีการกระทำที่มีเหตุผลของ Ajzen และ Fishbein

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมที่ขาดไม่ได้ในทุกระบบการเมือง เพราะการเลือกตั้งไม่ได้เป็นเพียงกระบวนการให้ประชาชนเลือกผู้ปกครองเท่านั้น แต่ยังเป็นกระบวนการในการสร้างความชอบธรรมให้ผู้ปกครองและระบบการเมืองด้วย จากความสำคัญของการ

เลือกตั้งนี้เอง ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไป 27 กรกฎาคม 2529 ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ โดยเห็นว่า นิสิตนักศึกษาเป็นกลุ่มพลังที่สำคัญทางการเมือง เป็นกลุ่มชนชั้นนำทางการเมือง มีการศึกษาสูง มีโอกาสเข้าร่วมทางการเมืองสูง และจะเติบโตไป เป็นชนชั้นนำของประเทศ ซึ่งรัฐบาลจะต้องนำเอาความคิด ทศนคติและพฤติกรรมของพวกเขาไปใช้ในการบริหารประเทศ

จากผลการศึกษาวิจัยของนักวิชาการตะวันตกในเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทศนคติและพฤติกรรม พบว่า ทศนคติมีความสัมพันธ์เพียงเล็กน้อยกับพฤติกรรมและการศึกษาเชิงประจักษ์ เกี่ยวกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในไทยก็ให้ข้อสรุปเช่นกันว่า ทศนคติที่มีต่อสถาบันทางการเมืองและบุคคลมีอิทธิพลเพียงเล็กน้อยต่อการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จากผลการวิจัยดังกล่าวจึงทำให้สามารถตั้งวัตถุประสงค์ในการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างทศนคติ และพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและองค์ประกอบของปัจจัยดังกล่าว

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทศนคติและพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั่วไป 27 กรกฎาคม 2529 ของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยนี้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทศนคติและพฤติกรรมดังกล่าวของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มว่ามีความคล้ายกันหรือแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร ศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมดังกล่าว และองค์ประกอบของปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม โดยเป็นการศึกษาอย่างมีระบบ ตามกรอบทฤษฎีการกระทำที่มีเหตุผล (theory of reasoned action) ของ Ajzen และ Fishbein เป็นแนวทางในการอธิบาย การศึกษาวิจัยนี้ยังให้ความสนใจต่อตัวแปรภายนอก (external variables) ซึ่งได้แก่ปัจจัยทางด้านตัวแปรประชากร ปัจจัยทางสังคม ทศนคติที่มีต่อสถาบันและประชากร

ในการศึกษานี้ จะทำการศึกษากลุ่มประชากร คือ นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมุ่งเฉพาะนิสิตคณะรัฐศาสตร์ และนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ โดยไม่จำกัด คณะวิชา โดยนิสิตนักศึกษาดังกล่าวจะต้องมีคุณสมบัติเบื้องต้นเหมือนกันคือ จะต้องไม่มีสิทธิ ออกเสียงเลือกตั้ง โดยใช้การสุ่มตัวอย่างโดยไม่ได้จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างนี้ได้กำหนดการสุ่มตัวอย่างแบบจงใจ (purposive sampling) กล่าวคือผู้ศึกษาได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของการวิจัย โดยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจงลงไปทั้งนี้เพราะมีข้อจำกัดเรื่องเวลา ค่าใช้จ่าย และความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาที่ทำการศึกษาวิจัย เนื่องจากต้องใช้แบบสอบถาม 2 ชุดต่อกลุ่ม ประชากรกลุ่มเดียวกัน ดังนั้น การเลือกกลุ่มประชากรแบบจงใจนี้ จะเป็นการกำจัดข้อยุ่งยากในการติดตามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม 2 ชุดดังกล่าว ซึ่งแบบสอบถามชุดแรกจะใช้เก็บข้อมูลก่อนการเลือกตั้งประมาณ 1 สัปดาห์ และแบบสอบถามชุดที่ 2 จะใช้เก็บข้อมูลหลังการเลือกตั้ง 1-2 สัปดาห์

สมมติฐานในการวิจัย

จากผลการวิจัยของนักวิชาการตะวันตกในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ และพฤติกรรมนั้น ให้ข้อสรุปไว้ว่า ทัศนคติมีความสัมพันธ์เพียงเล็กน้อยกับพฤติกรรม นั่นก็คือ ทัศนคติไม่ได้ เป็นปัจจัยตัวเดียวในการกำหนดพฤติกรรม ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมด้วย

จากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยตั้งข้อสงสัยในการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั่วไป 27 กรกฎาคม 2529 ของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย" ไว้ว่า ทัศนคติมีอิทธิพลหรือไม่ ต่อการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของนิสิตนักศึกษาดังกล่าว ซึ่งข้อสงสัยนั้นนำไปสู่การตั้งสมมติฐานข้อที่ 1 ไว้ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ทัศนคติที่มีต่อการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2529 ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ไม่มีความสัมพันธ์กันโดยตรงกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

จากแนวความคิดในเรื่อง ทศนคติไม่ได้ เป็นปัจจัยกำหนดพฤติกรรมนำไปสู่ ความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมนอก เหนือจากทศนคติ

จากแนวความคิดของทฤษฎีการกระทำที่มีเหตุผลของ Azjen ของ Fishbein ซึ่งมีพื้นฐานทฤษฎีที่เน้นว่า การกระทำทางสังคมของมนุษย์ทั้งหมดอยู่ภายใต้ การควบคุมของจิตใจ ดังนั้น ความตั้งใจ (intention) ที่จะกระทำหรือไม่กระทำ พฤติกรรมนั้นจึง เป็นตัวกำหนดที่ใกล้เคียงมากที่สุดของการกระทำ

จากนัยทฤษฎีดังกล่าว นำไปสู่ข้อสงสัยว่า ถ้าทศนคติไม่ได้ เป็นปัจจัยในการ กำหนดพฤติกรรมแล้ว ความตั้งใจควรจะเป็นปัจจัยกำหนดพฤติกรรมหรือไม่ นอกจากนี้ ความตั้งใจและทศนคติจะมีอิทธิพลต่อแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนน เสียง เลือกตั้งหรือไม่ ซึ่งความสงสัยดังกล่าวนี้ นำไปสู่การตั้งสมมติฐาน ในการวิจัยดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนน เสียง เลือกตั้ง ได้แก่ ทศนคติ และความตั้งใจที่จะไปลงคะแนน เสียง เลือกตั้ง

ในการวิจัยครั้งนี้ จะ เห็นได้ว่ากลุ่มประชากรในการศึกษาสามารถจำแนก ออก เป็น 2 กลุ่มย่อยตามสถาบันการศึกษาคือ

1. นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. นักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

กลุ่มศึกษาที่เป็นหน่วยย่อยในการวิเคราะห์นี้มีลักษณะคล้ายกันบางประการคือ เป็นนิสิตนักศึกษาที่ถือว่าเป็นปัญญาชนมีการศึกษาสูง เป็นชนชั้นนำทางการเมือง มี อายุในวัยเดียวกันคือวัยหนุ่มสาว มีความคิดที่เป็น เอกภาพมีระบบความ เข้าใจในการ สื่อสารแบบเดียวกัน มีฐานะ เศรษฐกิจสูงและมีโอกาส เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองสูง แต่กลุ่มศึกษาทั้ง 2 นี้ มีความแตกต่างกันบางประการคือ นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นนิสิตในมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งอยู่ภายใต้การจัดการศึกษาของผู้บริหารและคณาจารย์ ที่เป็นข้าราชการประจำซึ่งต้องอยู่ภายใต้กฎข้อบังคับของข้าราชการพลเรือน ในขณะที่ นักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์เป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชน ซึ่งอยู่ภายใต้การ

จัดการศึกษาของผู้บริหารและคณาจารย์ที่เป็นบุคคลธรรมดาที่มีอิสระในทางวิชาการไม่
อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจว่าคุณสมบัติดังกล่าวจะก่อให้เกิด
ความแตกต่างของแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของนิสิตนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มหรือไม่

ในการศึกษาหน่วยในการวิเคราะห์ที่มีลักษณะคล้ายกันนั้นมีสมมติฐานเบื้องต้น
ว่า ถ้าหน่วยที่จะศึกษาเปรียบเทียบมีลักษณะคล้ายกันมากนั้นหมายความว่า เนื่องจาก
ตัวแปรในระดับระบบทั้งสองที่ เปรียบ เทียบกันนั้น มีคุณสมบัติคล้ายกันมาก ดังนั้นผลที่
เกิดจากตัวแปรนั้น ๆ จะมีลักษณะที่คล้ายกันด้วย ซึ่งข้อสรุปนี้นำไปสู่ความ เชื่อที่ว่า ถ้า
ต้องการศึกษาเปรียบเทียบแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของนิสิตนักศึกษาไม่ว่าจะ
อยู่ในสถาบันการศึกษาใดนิสิตศึกษาก็ควรจะมีแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่
ไม่แตกต่างกันด้วย ซึ่งความเชื่อนี้นำไปสู่การตั้งสมมติฐานข้อที่ 3 ไว้ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 3 แบบแผนของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของนิสิตจุฬา-
ลงกรณ์มหาวิทยาลัยและนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ไม่แตกต่างกัน
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยแบบสำรวจ (survey research) ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งตัวแปร
ในการศึกษาตามสมมติฐานดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ทศนคตที่มีต่อการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม
2529 ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ไม่มี
ความสัมพันธ์กันโดยตรงกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ส่วนที่ 1 เป็นการกำหนดตัวแปรในการอธิบายลักษณะของตัวแปรตาม โดย
จำแนกตามตัวแปรต้น

<u>ตัวแปรต้น</u>	<u>ตัวแปรตาม</u>
สถาบันการศึกษา	ทศนคตที่มีต่อการเลือกตั้งทั่วไป
สาขาวิชา	27 ก.ค. 2529, พฤติกรรมการลง
เพศ	คะแนนเสียงเลือกตั้ง
ฐานะทางเศรษฐกิจ	

ส่วนที่ 2 เป็นการกำหนดตัวแปรในการพิสูจน์สมมติฐาน

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ทัศนคติที่มีต่อการเลือกตั้ง

พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ทั่วไป 27 ก.ค. 2529

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ได้แก่ ทัศนคติ และความตั้งใจที่จะไปลงคะแนนเสียง

ส่วนที่ 1 เป็นการกำหนดตัวแปรในการอธิบายลักษณะของตัวแปรตาม โดยจำแนกตามตัวแปรต้น

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

สถาบันการศึกษา

ทัศนคติ จำแนกตาม

สาขาวิชา

ทัศนคติต่อสถาบันการเลือกตั้ง

เพศ

ทัศนคติต่อ ส.ส.

ฐานะ เศรษฐกิจ

ทัศนคติต่อรัฐบาล

ความตั้งใจที่จะไปลงคะแนนเสียง

แบบแผนของการลงคะแนนเสียง

ส่วนที่ 2 เป็นการกำหนดตัวแปรในการพิสูจน์สมมติฐาน

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ทัศนคติ จำแนก เป็น

แบบแผนการลงคะแนนเสียง

ทัศนคติต่อสถาบันการเลือกตั้ง

ทัศนคติต่อ ส.ส.

ทัศนคติต่อรัฐบาล

ความตั้งใจในการไปลงคะแนนเสียง

สมมติฐานที่ 3 แบบแผนของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ไม่แตกต่างกัน

ในการพิสูจน์สมมติฐานข้อนี้ เป็นการ เปรียบ เทียบความแตกต่างของตัวแปร ดังนั้นตัวแปรที่กำหนดในการพิสูจน์สมมติฐานคือ

ตัวแปรต้น

สถาบันการศึกษา

ตัวแปรตาม

แบบแผนการลงคะแนนเสียง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. บัณฑิตทาง เศรษฐกิจและสังคม หมายถึง สถานะของบุคคล จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจ
2. ทศนคติที่มีต่อการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2529 หมายถึง การประเมินค่าหรือความรู้สึกที่มีต่อการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2529
3. พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หมายถึง การไปหรือไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
4. ทศนคติทางการเมือง หมายถึง การประเมินค่าหรือความรู้สึกที่มีต่อสถาบันทางการเมืองและบุคคลที่มีบทบาททางการเมือง โดยจำแนกเป็น ทศนคติที่มีต่อสถาบันการเลือกตั้ง (ในภาพรวม) ทศนคติที่มีต่อบทบาทและพฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและทศนคติที่มีต่อรัฐบาล
5. ความตั้งใจที่จะไปลงคะแนนเสียง หมายถึง ความคาดหวังของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่จะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2529
6. แบบแผนของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หมายถึง รูปแบบของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยคำนึงถึง เหตุผลของการไปลงคะแนนเสียงเป็นสำคัญ และมีรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบถูกระดม (mobilized participation)

หรือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความสำนึกของตนเอง (autonomous participation)

ลำดับการเสนอเรื่อง

จากกระบวนการวิจัยแบบสำรวจในการทำความเข้าใจตามสภาพปัญหาที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงได้นำผลของการวิจัยมานำเสนอในรูปแบบของวิทยานิพนธ์ โดยมีลำดับในการเสนอเรื่องดังต่อไปนี้

บทที่ 1 บทนำ เป็นการกล่าวถึง สภาพปัญหา ความสำคัญของปัญหาในการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบข่ายของการวิจัย สมมติฐาน การกำหนดตัวแปร การนิยามศัพท์ และลำดับการเสนอเรื่อง

บทที่ 2 กล่าวถึง ทฤษฎีและแนวความคิดที่ใช้อธิบายพฤติกรรมการลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง และผลการวิจัยพฤติกรรมการลงคะแนนเสียง เลือกตั้งในประเทศไทยโดยสังเขป

บทที่ 3 กล่าวถึง ระเบียบวิธีในการดำเนินการวิจัย การสร้างแบบสอบถาม การสุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผลข้อมูล และแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4,5,6 เป็นการวิเคราะห์แบบแผนและพฤติกรรมในการลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง โดยพิจารณาจากอิทธิพลของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง โดยพิจารณาจาก ตัวแปรประชากร ปัจจัยทางเศรษฐกิจ-สังคม ทักษะคติทางการเมือง ทักษะคติที่มีต่อการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2529 และความตั้งใจที่จะไปลงคะแนนเสียง นอกจากนี้ ยังเปรียบเทียบแบบแผนของทักษะคติ ความตั้งใจในการลงคะแนนและ แบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียง เลือกตั้งของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและนักศึกษามหาวิทยาลัยสุราษฎร์ธานี เพื่อเป็นการพิสูจน์สมมติฐานตามลำดับของสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้

บทที่ 7 เป็นการสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยที่ได้ค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้